

Meetaimed, mesilaste korjema

Kokkuvõte loengust Tartu Mesinike Seltsi mesindusõppusel 14.10.2009.a.

Lektor Ilme Nõmmisto, lektorileping PR-6-1.5-8

Mesindusloeng toimus Eesti mesindusprogrammi raames, mida toetab Euroopa Liit

Mesilased vajavad eluks toitu ja vett. Mesilaste toiduks on taimede õietolm ja nektar. Peale nende vajavad mesilased elupaiga desinfitseerimiseks taimseid vaike, millest valmistatakse taruvaiku e. propolis. Seega mesilaste korjema peaks koosnema mee- ja vaike andvatest taimedest ning puhta vee allikatest.

Kogu elu aluseks on vesi, mida mesilaspere vajab päevas olenevalt välistemperatuurist 200... 1000 ml. Vesi peab olema voolav ja puhas. Seisev ja saastunud vesi on haiguste allikaks. Paljud mesilaste haigused saavad alguse eelkõige puhta vee puudumisest.

Meetaimedelt koguvad mesilased õietolmu, mis on valgu ja lipiidide allikaks, ja nektarit kui süsivesikute allikaks. Õietolmu kogumisel kasutavad mesilased elektrilaenguid. Enamus meetaimedest on laetud positiivselt, seega laevad mesilased end negatiivselt. Õietolm koguneb kehakarvadele kui elektroodidele, kust mesilased lennu ajal oma jalgadega seda koguvad ja suunavad tagajalgadel asuvasse nn. suirakorvikesse, mis näivad kui erinevat värvi pükstena. Õietolmu püksid on mesilasema olemasolu tunnuseks tarus. Mesilane toob korraga tarru kuni 15 mg õietolmu, mille ta ise paigutab kärjekannu. Mesilaspere vajab aastas enda tarbeks 17...26 kg õietolmu, mis on kärjekannudes konservina suurana. Mesinik võib perelt ära võtta kuni 5 kg õietolmu.

Meetaimed eritavad tolmeldamise kindlustamiseks magusat eritist - nektarit, mis meelitab ligi putukaid. Nektarit on taimedes rohkem varte ja juurte lähedastes õites.

Nektaris on erinevaid suhkruid, lihtsuhkrut e. sahharoosi ja lihtsuhkruid, glükoosi e. viinamarjasuhkrut, fruktoosi e. puuviljasuhkrut, alkoholi manniiti, happeid, N-ühendeid ja mesilaste jaoks seedimatuid süsivesikuid dekstriine.

Erinevatel taimeliikidel on erineval tasemel liit- ja lihtsuhkruid. Nii on paljudel ja rapsil nektaris palju glükoosi, mistõttu nendest taimedest valmistatud mesi kristalliseerub kiiresti ja on kõrgedest raskesti eemaldatav. Hobukastani nektar on sahharoosirikas, mistõttu mesilased korjavad sealt nektarit kui muid lihtsuhkruid sisaldavad taimed ei õitse. Mesilastele on kõige sobivam suhkrutesisaldus 50...60 %. Alla 5%-list ja üle 65 %-list suhkrutesisaldusega nektarit mesilased ei korja. Enamuse taimede nektar on happeline. Mesilaste endi kehareaktsioon on aluseline, seetõttu on varakevadine kui aluseline nektar mesilastele sobivaim. Seega on oluline jätta mesilaste talvesöödaks varakevadisi meeraame.

Nektarit toovad mesilased tarru vanuses 15...30 elupäeva. Mesilaste meepõis mahutab 40...60 mg, millest 25...60 % kulub mesilase enda tarvis olevalt toiduallika lennukaugusest. Nektarit toonud mesilane annab nektari üle 3-4 tarumesilasele, kes valmistavad sellest mee.

Mesilaspere vajab enda tarbeks 80-90 kg mett. Teoreetiliselt valmistab mesilaspere 150...180 kg mett sel juhul, kui on olemas kõikide meesaamist mõjutavate tegurite sobiv koostõju. Nendeks on sobivate meetaimede kooslus kuni 1 km kaugusel, head ilmastiku ja mullastiku tingimused, vähene konkureerivate teiste putukaliikide olemasolu, optimaalne mesilasperede tihedus (3...4 peret/ha). Selle viimase tingimuse suhtes on palju eksimusi. Mesilastele meeldivad aas-kurereha, harilik hiirehernes, ahtalehine põdrakanep, valge mesikas, kikkaputk, põldohakas, koeratubakas jt. Ebameeldivateks taimedeks mesilastele on võilill, angervaks, tatar, ussikeel.

Meetaimede väärtust hinnatakse saadava nektarihulga ja seal sisalduvate suhkrutesisalduse järgi puhaskultuurina. Tegelikult saab mesinik kätte meena 5...10 %.

Meetaimed jaotatakse nende asukoha järgi erinevateks meetaimedeks. Nii eristatakse külvatavaid, niidu-, soo-, metsa- jne taimedeks. Sellise alajaotuse järgi on käsitletud erinevaid meetaimi tuues välja nende mee- ja õietolmu produktiivsuse, kasulikkuse ravimtaimedena või mürgisuse järgi inimesele.

Loengu materjalid on olemas trükituna trükisena „Mesilaste korjemaast“, 2007, Tartu, autor Ilme Nõmmisto. Osa materjale on avaldatud ajakirja „Maamajandus“ juuni- ja augustikuus 2009.a.